

שם המחקר : הקשר בין מצבם התפקודי והקוגניטיבי של המטופלים לבין רמת הלחץ, השחיקה,

שביעות הרצון ופגיעות שריר- שלד בקרב המטופלים באנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית

שנה : 2017

מס' קטלוגי : 612

שם החוקר: גלית סניור-פינקר, מנחה: פרופ' אלי כרמלי, דר' דבורה אלפרוביץ-נחנזון.

רשות המחקר: בבית הספר לבריאות הציבור, בפקולטה לרפואה ע"ש, סאקלר אוניברסיטת

תל-אביב

תקציר המחקר:

עבודת גמר זו לתואר שני (תזה) נערכה בסיוע מלגה מקרן שלם.

עבודת מטופלים ישירים במעונות לאוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית היא עבודה פיזית קשה, דורשנית ומאתגרת. הם אחראים על סיפוק צרכיהם המורכבים של הדיירים, כך שיש להם תרומה ניכרת לרווחתם ובריאותם. המטופלים מדווחים על קושי לעבוד עם דיירים עם בעיות התנהגות ומחלות נפש, עם מוגבלות שכלית התפתחותית קשה ועם נכות פיזית המתלווה למחלות כרוניות. מחקרים רבים נערכו בקרב אוכלוסיות הנותנות שירות, בעיקר אחיות ומורים. תופעות של שחיקה, עומס גבוה בעבודה ותפיסת שליטה נמוכה המרכיבים לחץ תעסוקתי, שביעות רצון נמוכה וכאבים במערכת שריר- שלד נפוצות בקרב אוכלוסיית נותני השירות. התופעות גורמות להיעדרויות ועזיבה, ומתן שירות פחות איכותי למקבלי השירות. כדי לקדם את מקצוע הטיפול באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית התפתחותית, ובמטרה לשפר את השירות לדיירים, יש צורך לחקור את הגורמים למצב הנוכחי של היעדרויות מחסור ועזיבה, לחקור את התופעות והקשרים שהוזכרו בקרב מגזר המטופלים ולטפח ולהעלות את קרנו של מקצוע המטפל באוכלוסייה עם מוגבלות שכלית.

מטרות - לבדוק אם קיים קשר בין תפקוד פיזי וקוגניטיבי של הדיירים לשכיחות פגיעות שלד - שריר של המטופלים, שביעות רצון, הערכה עצמית של מצב הבריאות, שחיקה, עומס ולחץ ועמדות ותחושות בעבודה. שיטות - זהו מחקר חתך (cross sectional), שכלל 243 מטופלים ישירים באנשים בוגרים עם מוגבלות שכלית התפתחותית, שעבדו במשרה מלאה ולפחות שנה עם אוכלוסייה זו. חילקנו את אוכלוסיית המחקר (המטופלים) לארבע קבוצות מחקר בהתאם לאופי הדיירים המהווים רוב בכל דירה (דיירים במצב תפקודי

עצמאי יחסית ומוגבלות שכלית התפתחותית קלה; דיירים במצב תפקודי עצמאי יחסית ומוגבלות שכלית התפתחותית קשה; דיירים במצב תפקודי סעודי ומוגבלות שכלית התפתחותית קלה; דיירים במצב תפקודי סעודי ומוגבלות שכלית התפתחותית קשה).

מולא שאלון באופן חד פעמי, שכלל מידע לגבי פרטים אישיים, מצב בריאות, שביעות רצון, עומס, שחיקה (Shirom-Melamed Burnout Measure), תפיסת שליטה וכן שאלון הבודק פגיעות שריר - שלד (Nordic) ושאלון הבודק שביעות רצון. המטפלים מלאו את השאלונים במקומות העבודה בסיוע אנשי מקצוע, שהודרכו על ידי החוקרת, או על ידי החוקרת עצמה, וכן בקורסים להכשרת מטפלים בסיוע החוקרת.

המחקר התבצע בשש מסגרות פנימייה ובקרב מטפלים בקורסי הכשרה שעבדו ב – 68 מעונות והוסטלים. לשם השוואת פגיעות שריר- שלד בין קבוצות המחקר, מבחן חי סקואר (Chi-Square) שמש למשתנים קטגוריאליים ומבחן קרוסקל וואליס (Kruskal-Wallis equality-of-populations rank test) למשתנים רציפים. רגרסייה לוגיסטית רב משתנית (Multivariate Logistic Regression Analysis) שמשה לבדיקת הקשר בין קבוצות המחקר לפגיעות שריר- שלד, רגרסיית "טובית" (multivariate tobit regression model) ימשה לבדיקת הקשר בין קבוצות המחקר לעומס בעבודה, שחיקה, שביעות רצון, ותפיסת שליטה, ורגרסייה סדורה רב משתנית (Multivariate Ordinal Least Squares regression) שמשה לבדיקת הקשר בין קבוצות המחקר לשאלת לחץ כללית, לשביעות רצון מתמיכת ממונים ולהערכה עצמית של מצב הבריאות.

תוצאות - מסקנות והמלצות

המחקר הנוכחי הוא מחקר ראשוני. אוכלוסיית המחקר היא ייחודית, מאחר שמרבית המטפלים עובדים במסגרות פנימייה, אוכלוסייה שמהידוע לנו לא קיבלה התייחסות עד כה בישראל ומעט מאוד בספרות העולמית. לא מצאנו מחקרים שהשוו את אוכלוסיית המחקר על פי מצבם הפיזי והקוגניטיבי של הדיירים בהם הם מטפלים.

- קיים קשר בין קבוצות המחקר להמנעות מפעילות מכאבי שריר –שלד, הנובעים בעיקר מרביע עליון.

- מצבם הקוגניטיבי (רמת המוגבלות שכלית התפתחותית) של הדיירים מבדיל בין קבוצות המחקר, ומהווה מרכיב מרכזי בקרב המטפלים בהיעדרות מהעבודה מכאבי שריר- שלד בעיקר ברביע עליון.
- אין הבדל בין קבוצות המחקר בתפיסת העומס בעבודה, בתפיסת שליטה ובשחיקה.
- שחיקה בעבודה, עומס ועבודה עם דיירים בעלי התנהגות מאתגרת קשורה למדדים שונים של הפרעות שריר שלד.
- נמצא קשר הפוך למצופה בין קבוצות המחקר לבין שביעות רצון בעבודה.
- מטפלות מדווחות על שביעות רצון גבוהה יותר ממטפלים. ייתכן ושיפור שביעות הרצון בקרב גברים ישפר את היענותם להישאר בעבודה.
- פעילות גופנית וכושר פיזי משפיעים על תחושת הבריאות הכללית של המטפל ומפחיתים פגיעות פיזיות. יש לדרבן את המטפלים לעסוק בפעילות פיזית בזמנם החופשי, ולנסות ולהנהיג פעילות גופנית קבועה במקום העבודה.
- נמצאו משתנים דמוגרפיים כמו מין, גיל, מוצא וותק ושפה הקשורים למשתנים המרכזיים ומפורטים בדיון.
- אנו ממליצים במחקרים עתידיים לחלק את רמת המוגבלות שכלית התפתחותית, שנמצאה משמעותית מאוד בתוצאות המחקר, ליותר תת קבוצות (מוגבלות שכלית התפתחותית קלה, מוגבלות שכלית התפתחותית בינוני, מוגבלות שכלית התפתחותית קשה ומוגבלות שכלית התפתחותית עמוקה), במחשבה שניתן יהיה למצוא יותר הבדלים בין קבוצות המחקר.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)